

Передплата

на «РУСЛАНА» вносити:

в Австрії:

на цілий рік . . . 12 р. ав.
на пів року . . . 6 р. ав.
на чверть року . . . 3 р. ав.
на місяць . . . 1 р. ав.

За границю:

на цілий рік . . . 20 рублів
або 40 франків
на пів року . . . 10 рублів
або 20 франків
Поодинокі числа по 8 кр. ав.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о год. 6-їй пополудни.
Редакция, адміністрация і експедиция «Руслана» під ч. 5 ул. Ліндого. — Експедиция місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Реклямації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 10 кр. від стрічки, а в «Надісланім» 20 кр. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 15 кр. від стрічки.

Дві важні справи.

З Відня пишуть нам під днем 7-го грудня.

Трицять четверте засіданє відбула нині угодова комісія, а результат — той, що ледви опинила ся на ухвалі Х. артикулу угодових предложень що-до митово-торговельного договору. На щастє буде ще час поалагодити цілу справу, бо в Угорщині зложились случайно обставини так, що там занеслось на поважну кризу і гр. Тун не буде потребувати заходитись коло вихлопотаня технїчної провізорії, бо ся провізория станєть конечною і для Угорщини. Парлямент розійде ся проте спокійно на різдвяні свята коло 18. грудня, а вже 10. сїчня збере ся опять, щоби з всякою свободою радити дальше над угодою.

З справ, що обходять ближе і наш край, суть дві тепер на дневнім порядку фахових комісій парляменту. Одна дотикає знесеня рогачок на державних дорогах, друга зарази на худобу.

Що-до першої справи, то правительство годить ся на знесенє рогачок на державних дорогах. Буде се мала полєкша для селян наших, а державний скарб втратить при тїм до 3 мільонів доходу, котру втрату буде мусїв надолжити в инший спосіб. В Галичині виносив дохід з цїсарских рогачок на рік ледви 230.000 зр. Другі краї посїдали більше державних доріг, то там втрата буде значнїйша. Але добре бодай те, що раз зроблено пролом в тїм напрямі, та що Долитавщина на око буде мала вигляд культурної девжави, де за средства комунікаційні нема дачок. Може з часом прийде і до знесеня мит на краєвих дорогах а відтак і до знесеня копткового?

Друга справа, що трактує ся в ветеринарній комісії, дотикає широкої язви

в нашім краю, бо зарази на худобу. Доси було так, що в часі зарази інтерновано худобу в сей спосіб, що замикано всі торги. Се значило: роби, що хоч, пропадай господарю, а не продаси худоби, бо є зараза!

Про знищенє самої-ж зарази мало дбано. Дбали о неї лише ветеринарі тим, що їздили по селах, констатували всюди заразу, доносили об тїм до старостів, а сї заказували торги на необмежений час. Чим довше зараза тривала, тим довше їздив ветеринар і тим більше брав диет. Новий закон о заразі на хоробу буде зовсім острїйший, радикальний. Після нового закону будуть власти обовязані на кошт державний десинфекциувати заражені місцевости, а худобу, zagrożену пошестією, убивати. Однакож за убиту птїку дістане властитель повне відшкодованє, бо 90% цїни тої, яка за живий товар буде в престольнім місті краю. Сим способом скорше і успішнїйше буде можна знищити заразу сейчас в зародї, господарі не будуть пошкодовані, а рух торговельний не буде спинюваний так сильно, як до тепер.

Думаю, що два ті закони про знесенє рогачок на державних дорогах і про нищенє зарази на худобу вийдуть лише в хоєн нашому селянству. Мимо сего, дивним дивом, наспївають до державної ради заєдно петиції від мазурских громад против нового закону о заразі. Хтось, видко, баламутить Мазурів, представляючи діло так, будьто новий закон, накаже вибивати худобу селянську без відшкодованя. Я сам читав кілька таких петицій, в котрих громади просять панів Стапінського, Бойка та Кремпу, щоби бодай они одні уняли ся за селянами та не допустили до вибиваня селянської худоби. Нерозумні не знають, скілько материяльної втрати понєсла Галичина в послїдних роках, через пошести на товар, іменно на безроги! Для

приміру наведу вам деякі статистичні дати:

В 1898 році було в Австрії 1805 громад навіщених заразою писковою і ратичною. Червінка (у свинній) панувала в 155 громадах. Иньшими заразами було навіщених до 300 громад. В 1892 році було ще гірше, бо тоді заражених місцевостей було 12.386. Галичина занимає в тїй статистиці одно з перших місць. А який був результат сего всего? Такий, що не лише внутрішні торги були позамикані, але і той, що Австрия не могла своєї худоби вивозити за границю, іменно до Німеччини. Доперва перед двома тижнями призволила Німеччина ввозити австрійську худобу. Як не було вивозу за границю, то і ціна худоби була нїпочому. А коли Австрия давнїйшими літами вивозила до Німеччини самих свинній річно за 13, 20 до 24 мільонів золотих, то в послїдних літах вивіз сей счез зовсім так, що ще зза границі ввожено до нас товар за ціну 3—7 мільонів. Тї числа говорять самі за себе. І тому кажемо, що новий закон против зарази зможе лише поправити наші економїчні відносини, бо відчинить нам на ново заграничні торговіці.

Критична хвиля в угорскім соїмі.

В угорскім соїмі зголосив вже президент палати своє уступленє. В письмі, в котрім оправдує своє уступленє, сказано між иньшим: У виповнюваню моєї задачі я не допускав жадного рїшаючого впливу на мої постанови. Сего вимагає независимість становиска президента. З сею независимістю найтїснїйше злучений обовязок, щоби президент зі спокоєм і безнастанною чуйністю слїдив, чи єго становиско є таке. Я мусїв переконатися о тїм, що моє становиско стало тепер вже не таким і що

В. ЩУРАТ.

СОТІ РОКОВИНИ.

Пролог виголошений на святачнім вечері руських товариств в Перемишлі в соті роковини відродженя руського народа 8. XII. 1898.

Давно вже Франция потоком крови змила огиднесє пятно, яке на ряд віків кайданів тягаром неволя положила. Дух визволений з пут людий на волю вів, — всіх вільними робив і вільними в державі, всіх вільними робив в країні духа вільній, У нас, на Руси лиш, рабством і тьмою сильній, лягав десятий цил на позабутій славі народа вільного колишньої доби. В рабів повернені, давно всі, як раби, евободы духа вже зовсім не розуміли. Про пир кривавий всяк почув, однак ні ціли, ні наслідків єго не бачили слїпці. Тут куснями престол на всіх земель кінці розсипав ся, а там вже й дрїбязки з трибуни вулкан викидував... А в нас? Одні на труни погнбших королів зітханя лиш складали, а другі Цезара чужого лиш витали.

Сьмїлїйші — за єго побідними орлами у мрїях линули, в уяві на землі евободу бачили, братерство. Та часами помїж фантастами й такі собі були, що, полюбивши в мить вєсєвітнє горожанство, народа власного відцурались... Так панєтво химерне бавилось, що людські ідеали в француськїм одягу лиш бачити могло; що, з демагогїй зачавши, мов о скали нараз ударилось і в містїку брило.

Та більшости усе було зовсім байдуже. Для власної жила будучности весь вік. Вона ніколи тим не клопоталась дуже, чи раб єї мужик, чи таки чоловік. Жилось не добре їм, — волїли-б може лїпше. а се і в голову не приплило нікому, що визволений раб міг стати чимсь, що крїше, лягло-б основою і власного їх дому, нїж обережність вся, нїж всі чолобитя, — лягло-б основою евобідного жита.

А раб-народ, все сам полишений собі, жив темний. Він не знав, що вже й про него річ на божїм свїті хтось веде, що й він в журбі чїйсь щилнкою малою став. Все, пліч не жалючи, клась як перше під канчук, не знав, що він панам вже випадає з рук.

Був се водоворот! В нїм лиш чужинцям рай! Вони, ликуючи, засїли руський край і певні, що самі панами в нїм, стреміли до яєних мет своїх і хитро йшли до ціли, щоб панувати так над руською душею як над походом зрад здобутою землею.

Був се водоворот! Нові жита основи, нові шляхи жита відкрили ся. А ми, все ще будучности несєвідомі — немови в виду кличів нових стояли мовчки. З тьми на яєні зорі нас ніхто, ніхто не вів.

Був се водоворот! З водорота того один, один в сам час ще видобутись вмів. Топивсь наш корабель, та в нїм він ще одного знайшов керманича, що яєним глянув зором в будучність і вдержав єго над вод простором.

То був великий муж! Як по навалі туч, по гурґанах в мить свїт сонца яєний блисне, на знищені поля, на бори, наче ключ всіх животворних сил, жита струєю трисне, і все знимаєть ся, все відживе нараз, — так силою жита він подихнув на нас.

То був євідущий муж! Один він бачив яєно, що сили вітчини всі пропадають даром: що краснїй умц, як бідні цвїти гаснуть,

Вісти політичні.

для виповнення моїх задач не достає не одного з тих умов. Тому з глибоким поважанням зголошую моє уступлене і прошу прийняти се до відомости.

Опозиція витала кожде речене тої заяви грімкими окликами: Ей! Коли трохи успокоїло ся, забрав голос віцепрезидент Лянґ і сказав: Я держав ся завжди приміру п. президента. Серед таких обставин Вис. палата узнасть природним, що і я не лишу ся на тім місци. І сю другу резигнацію прийнято грімкими окликами лівиці. Хотів відтак зайняти голос президент міністрів гр. Банфі, але опозиція криками і стукаєм не припускала его до слова більше, як чверть години.

Доперва по енерґічним виступленю віцепрезидента Лянґа успокоїло ся в палаті і гр. Банфі міг промовити. Висказує жаль з причини уступленя президента Шіляґійого і каже, що оно стало ся не в добре зрозумілім інтересі краю. Заявляє, що в жаднім напрямі і з жадної сторони не намагано ся наклонити Шіляґійого до насильного поступованя, або до суперечного поступованя, або до суперечного з приписами устава примінуваня регуляміну палати. Хто знає самостійність президента, сей повірить, що про такі проби не могло бути і бесіди. Відтак заявив слово пос. Апоній і ставить внесенє: Палата не приймає димісії президента до відомости і звиває его, щоби полишив ся на своїм становиску (грімке елен! на правици). Се внесенє приймає палата одногососно, серед одушевлених окликів елен! і оплесків. Для більшого вражіня сеї маніфестації покінчено на тім засіданє. Слідуюче назначено на нині в п'ятницю і на нім має президент Шіляґій дати свою відповідь. Внесенє Апонійого зробило на президенті дуже добре вражінє і є надія, що він верне назад на своє становиско.

Але то ще не все те лихо, яке тепер звалило ся на голову угорского премієра. Супротив обструкційної тактики опозиції хоче пос. Тіша ратувати ситуацію в той спосіб, що наміряє поставити внесенє, яке би вложило в руки правительства ту саму силу, як австрійский §. 14. Але предвиджуючи, що опозиція не допустила би до ухваленя сего внесеня навіть, коли-б за ним була більшість палати, Тіша взяв ся на хитрий спосіб легально обійти голосованє. Він збирає на своє внесенє підписи і хоче вручити президії своє внесенє з готовим голосованєм: підписами більшости палати. Вже коло 200 послів підписало внесенє Тіши, але сеї маневр став заразом причиною розлому ліберальной партії. До нині виступило вже 21 послів-лібералів, що не солідаризують ся з внесенєм Тіши. Надіють ся однак, що число сецесіоністів не переступить 30-ти. Від обороту тих обох kwestій: уступленя Шіляґійого і внесеня Тіши залежить будуче становиско кабінету Банфіого. Рішенє наступить в найблизших днях.

Віче німецко-поступового сторонництва відбуло ся вчера в Берні моравским в сали «Німецкого дому». На вічу були всі німецкі послы Моравії, всіх відтінний так зі союму як і з ради державної, бурмієтри Берна і других німецких міст, начальники громад і кількасот приватних осіб. Пос. Грос здавав справу з політичної ситуації і виложив історичний огляд на борбу Німців після заведеня язикових розпоряджень. Опісля пос. Ельверт обговорював угодову акцію на Моравії. Можна єї довести на двоякий спосіб: або устанавленєм як найбільше свільних точок обох народів, або цілковитим віддленєм адміністрації обох народів. Сю другу дорогу уважає бесідник найкористайшою. Тому завзиває всіх Німців до сеї акції, а передовсім до старань за знесенєм язикових розпоряджень. Відтак виступив пос. Менґер на трибуну, а збори привитали его грімкими окликами: Heil dem Stolzeu! Heil dem Muthigen! (за те, що не прийняв цїсарского, ювілейного відзначеня). Менґер виголосив реферат про угоду з Угорщиною і дав історичний огляд на ріжні фази тих переговорів та підніс діткливі шкоди, які нанесли для Австрії теперішні угодові предложеня. Бесіду Менґера витано ентузіастично. Відтак віче ухвалило резолюції: безусловне довіре послам до ради державної за їх боротьбу против язикових розпоряджень; жаданє відмови призову на правительственні угодові предложеня; похвалу для акції соймових послів в справі народного мира на підставі німецкої «Gemeinbürgschaft».

В італіянським парламенті палата послів ухвалила 160 гососами против 45 проєкт удленя позички в сумі 1 міліона франків на зорганізованє адміністрації на Креті. При тім заявив міністер Каневаро, що кандидатура кн. Юрія грецкого була що правда поставлена Росією, але иньші держави прийняли єї добровільно. Італія ані в справі кретійській ані в ніякій иньшій не віддалила ся від тридержавного союзу і удержує з союзними державами як найліпші відносини. Коли Австро-Угорщина і Німеччина мусять в справі кретійській іти иньшими дорогами, то се треба приписати окремим інтересам сих держав, через що однакже в ніякий спосіб не нарушують ся сердечні відносини межи сими державами. Палата прийняла сю заяву Каневара грімкими оплесками.

Француско-російский союз дивував собою цілий свїт, що вільна, поступова республіка злучила свою судьбу з абсолютничною, консервативною державою. Союз сеї був вислідом міжнародної політичної ситуації, але не мав твердих підстав, мимо ентузіастичних взаїмних прийнят і сердечних заяв з обох сторін. І вже тепер починає остигати той штучний запал. Петербурский кореспондент Standard-а запевняє, що в правительственных кругах Росії наступила реакція в тім напрямі. Причин до

того є немало, а між иньшим діткнуло дуже неприємно царя Миколая особисто, що его мировий проєкт опінія французска прийняла вельми критично. Другою причиною має бути надто хитке, після російских політичних кругів, становиско Франції в справі Фашоди. Вкінци не подобало ся петербурскому правительству супречне становиско Дупуя супротив антианархістичної конференції в Римі. — З другої-ж сторони і Французи негодують на Росію, а іменно з причини російских замовлень для полевої артилерії. На реорганізацію полевої артилерії призначило російске правительство 180 міліонів рублів і французскі фабриканти надіяли ся, що ціла тота сума потоне в їх кишнях. Тимчасом російске правительство призначило тільки 20 міліонів на замовленя у Франції, а решту 160 міліонів думає віддати російским фабрикам оружя. Берлинська праса висказує вдоволенє з того факту і уважає его знаменною признакою охолодження француско-російских відносин.

В престольній бесіді цїсаря Вільгельма підносять ту суперечність, яку впрочім можна запримітити в поступованю всіх європейских держав. Ото наперед висказує цїсар Вільгельм конечність збільшеня німецкої армії, а відтак без всяких застережень прилучає ся до царского проєкту ограніченя оружень. Надто підносять французскі дневники, що в цїсарській мові не згадано ні одним словом про тридержавний союз, ані про порозуміня з Англією.

Месаґ президента Сполучених Держав при розпочатю конгресу, котрого засіданя розпочали ся з початком сего тиждня, каже, що Америка розпочала війну з Іспанією, коли вже було доказано річию, що Іспанія не може завести спокою на Кубі. Позаяк евакуація Куби може скінчити ся вже до 1. січня, то президент в своїм посланію відкладає дискусію над урядженєм адміністрації в нових американських посілостях аж до ратифікації договору мирового. На разі заряд тих посілостей буде спочивати в руках властей війскових. Дальше вказує посланіє на потребу завести з Кубанцями тісні відносини торговельні, що-до Хін заявляє президент, що Сполучені Держави не виступали чинно супротив важних подій, які збули ся там в посліднім часі з тої причини, що не ставлено перешкод вільній торговлі Американців. Так і на дальше буде він стеріг інтересів горожан Сполучених Держав і доти они будуть вдоволені з теперішного стану в Хінах, доки покаже ся, що не роблять жадної ріжниць в трактованю горожан і торговлі Америки і иньших держав. Що-до Нікараґуаньского каналу заявляє президент, що не належить довше відволікати справи перенятя его в руки Сполучених Держав. Наконєць в справі різнї в Лятімер в року 1897 повідомляє президент, що австрійский міністер гр. Голуховский мимо заяви американьского правительства, що шериф (судия) і его

бажань незбагнених палать ся вічним жаром — чужі серед своїх, чужинці на чужині — блукають ся й падуць немов серед пустині.

Та най знущаєть ся над ними долі воля!
Русь має силу ще! Їй не вьсьміхнеть ся доля!
Єму у величи терпінь своїх народ
являєть ся з часів минулих тьми — і от!
де лік, де правда вся! де лік на душ недуги!
де правда, що єї не бачать ложи слуги!
В Енеях, що в нові пускають ся свїти,
в Енеях тих, що, сил не мавши підвести
з пожарищ і руїн ограбленої Трої,
в нові ідуць свїти, шукаючи нової
для себе вітчизни; в Енеях, що оружно
здобути не можуть все бажаних свобод,
закидують шаблі, виряджують в поход
уми, щоб ними днесь здобути волю мужно!
В Наталках тих, в Петрах, в тих Возьних і Ви-
борних,
що серед натовпу душ низьких, підлих, чорних
ховають ще в серцях своїх богатий скарб
чувства; що, хоча на власний кожде карб
взяти той добрий чин, який одно з них чинить,
помирять ся, бо всім — любов серця відчинить.

Ті образи живі, теплом душі огріті —
чудові статуї неначе з міді литі

в живих словах его — вказались мов скрижалі.
Від них дізналась Русь, в якому ідеалі
лежить будучности єї сповита сила.
І в неї вирости нараз орлині крила,
що мали всіх нести до яєних тих висот,
де ідеалу блиск сповив увесь народ.

В легендах Півночі — над хмарами високо
сидить могучий Бог. Єго спокійне око
все бачить, що під ним стаєть ся на землі,
що стало ся на ній, що станеть ся коли.
Він бачить рухи хмар і в хмарах птахів лет
дороги морських риб, шляхи планет, комет.
Він бачить, як в нїдрі землі росте руда;
як мисль в души людий лиш вродить ся блїда.

З висот духових вниз дивив ся Ти, Іване,
як Одін Півночі, на бідних і на можних,
на ворогуючих — і все, що єсть погане,
пятном назначував і у серцях порожних
любоби ідеал заціплював — любоби
всіх тих, що звязані братерським звязком крови.

І засіяв він так над людською враждою,
як сонця свїт над филь розбурханих грозою.
І сяти ме усїм, хто з тьми до свїта лине,
по вік — аж бідних всіх в обійми можних кине.
І нам він сяти ме, як вже сийав сто літ,
аж поки в ясности его наш руський рід

не злучить ся в одну сімю щасливу, вільну,
любовию живу, а єдностію сильну!

На стрічу тим часам йдемо вже. Не даром
поконуєш Ти нас, Іване, слова чаром,
своїм Енеєм і Наталкою свбєю!
Не даром рідний нам Ти серцем і душею!
Не даром — правдою, любовию обильний —
збираєш оплески по селах, по містах!
Товариш сильному буває тільки сильний...

Ми сильні, бо давно на Твій вступили шлях!
Бо розмах наших крил з Твоїх походить сил!
Бо з філями часу пливем в будучність сьміло!
Бо вже ні жах, ні страх не знищить тих вітрил,
що нашим кораблям дають розгону силу!

Побіди сильних царєтв колиєсь забуде свїт,
погаснуть блиски їх... Не згасне блиск побід
у царєтві духа! Слів Твоїх могуча власть
Тобі, Іване, в нас безсмертність, вічність дасть!
Вже сяє обрає Твій в серць наших Пантеоні.
Брилянтном вже горить Твій дух на тій короні,
яку несити ме будуча Руси слава.
Ми певні сего днесь — і се Твоя теж справа!
В Твоїх се творах ми побачили себе!
Як нашу гордієть днесь витаємо Тебе!
Витаємо Тебе як тих чудес промінь,
Які ще виявить грядуще покоління!...

урядники ділали у виконаню свого обовязку, жадає відшкодованя за житє і майно европейских підданих. Мак-Кінлей каже, що правительство Сполучених Держав має надію дійти до порозуміня з Австрією на підставі фактів, які має до розпорядимости. Цілий тон сего послання є дуже бутний.

НОВИНКИ.

— **Рух в товариствах.** «Клуб Русинів у Львові буде обходити «Андрея» в неділю о 7-ій годині вечером в комнатах «Рускої Бесіди». — Виділ політичного товариства «Руска Рада» в Сокалі скликає на день 22-го грудня загальні збори членів з такою програмою: 1) справозданє уступаючого виділу; 2) вибір нового виділу; 3) реферат про теперішнє політичне положенє; 4) внесеня членів. — Члени читальні «Просвіти» в Радехові устроюють дня 11-го грудня в сали радехівського товариства задаткового представленє комедії «Сватанє на Гончарівці». Дохід з представлєня призначений на будову дому читальні «Просвіти» в Радехові. — Товариство «Січ» у Відні устроює в суботу, дня 10. грудня с. р. в «Restaurant zum Mäxistat I. Lichtenfelsg. 6.» вечером вечерниці по поводу 100-літнього ювілею відродженя українско-русского письменства і першого виступлєня Івана Котляревского.

— **Союз крамарский в Перемишлі** відбуде в понеділок 12-го грудня о 10-ій годині в комнатах «Рускої Бесіди» нараду, щоби обдумати способи, як піднести і дальше ширити руске крамарство і торговлю. На порядку дневнім: 1) справозданє з руху крамарского; 2) справа основаня товариства для торговлі безрогами і худобою; 3) внесеня учасників наради.

— **Міністер війни Кріггамер** найшов ся був недавно, як звісно, в досить неяснім положеню з причини афери з пам'ятником Генція, яка зайшла в угорскім парламенті і мав подати ся задля того до димісії. На днях уложила ся справа в той спосіб, що міністер Кріггамер полишить ся на своїм становищі.

— **Совіт «Народного Дому»** у Львові роздав дня 1-го грудня з нагоди цісарского ювілея убогій рускій молодежи шкільній у Львові 1000 зр. Всіх наділених запомогою було 108.

— **Молода королева Голяндії Вільгельміна** заручила ся з князем Вільгельмом з Від. Є він другим сином князя Вільгельма з Від і сестринцем румунської королеви Елісавети (Suzanna Silvia); числить 23 літ і є поручником пруского полку Gardes du Corps в Почдаму.

— **Утеча військового лікаря.** Велику сензацію в львівських кругах війскових викликала утеча військового лікаря д-ра Евгения Брезані-го, стаціонованого в послідних часах в Мостах великих. Яко лікар в домі війскових інвалідів у Львові позатягав др. Брезані легкодушно довги, котрих не міг заплатити. Не видячи з свого критичного положеня виходу, утік кудись без сліду.

— **Замах на царя.** Берлінські дневники доносять, що тамашна поліція пошала на сліди наміреного замаху на царя. В околиці Ниммерзат мали заговорники перенести через границу скриню з 24 динамітовими бомбами. Асесор ревіційний Герр удав ся з кількома жандармами до Ниммерзат і зачав ревідувати хати рибаків, у котрих пакчарі звичайно складають свої товари, але без успіху. Всі познаки вказують на се, що часть ладунку скрині вже дістала ся до Росії, а решта ще находить ся в Прусах.

— **Висша культура?** На німецких університах бурші сьвівають тепер таку пісню:

Es ist doch wunderbar,
Wie diese Polen Brut
Sich mehrt von Jahr zu Jahr.
Die einzige Arznei,
Wie all man wird sie los,
Die Lausensalb, die Lausensalb,
Es wirkt famos.
Es sind die Polen, die ich meine,
Feige Bestien, grosse Schweine
Und wo zu laufen ist,
So ist ein Schlaechtitz da
Pereat Polonia!

Можна обурюватись таким зразком «культурности» Німців, а можна й усміхнутись хочби над самою глупотою сеї пісні. В кождім случаю не завадить пам'ятати, що й Поляки в подібний спосіб пошисують ся своєю висшою культурою супроти Русинів у всяких Smigusach і т. д., диятого псувати собі крови тут не варта.

Пам'яті Кардинала Сильвестра Сембратовича. Імя покійного Кардинала Сильвестра викликає в кождім щирім Русині як найкрасні спомини, ставить живо перед очі цілий період літ найкрасних, отвертих і ясных змагань не лише католицко-русской Церкви, але в загалі всего ру-

ского народа в Галичині. І як по заході сонця блеск небесного сьвітла ще довго уявляє ся нашому зорови, котрий тужить за ним в виду западаючої нічної темряви, так по блестяній кончині незабутого Сильвестра єго особа не перестав блєстїти тою авреолею висшости, якої надало єму єго праведне житє, повне невсипущої праці і терпіня. Всякі напасти лукавих людей, що поклали собі за ціль юдиною роботою кидати тїнь на єго імя, не понижать сего імени ані на ступінь, так само, як ніколи не закрие темна хмара ясных лучів сонця. Злобні люди найдуть ся при кождій, навіть найсьвятїшій справі. Тимчасом нарід руский буде від рода в род ставити пок. Кардинала Сембратовича в ряді своїх найбільше заслужених мужів, а істория руско-католицкої Церкви буде величати єго яко взір Архиперя, добалого не лише о церковного але й народного духа своїх вірних. Церков руска і народність руска то одна неділима цілість; возьміть одно, то не буде другого. Так розумів пок. Кардинал свою задачу.

Недавно тому появилась з друку брошурка п. з. «Пам'яті Кардинала Сильвестра Сембратовича» і містить в собі прекрасно обдуману бесїду, яку мав виголосити ВПреп. крилошанин о. Богдан Пюрко в случаю, наколи-б тїнні останки бл. п. Кардинала були похоронені на Личаківскім кладовищі, а не в підземній крипті церкви св. Георгія у Львові. Сталось противно і бесїда о. Пюрка відпала. Оголошена тепер друком ставновить дуже цїний причиною так для пізнаня душевної сторони бл. п. Кардинала, як і для будучого історика наших політично-суспільних змагань. Ходить тут о засади, яких бл. п. Кардинал в справах загально-церковних, обрядових і національних боронив і за котрі був готов і головою наложити. Засади ті виповідав він отверто кождому, і в загалі, коли мав щось важного сказати, написати або зробити, то чинив се завсїгда при сьвідках. О крилошанину Пюркові лучило ся бути сьвідком в слїдуючих випадках, котрі тут виймаємо з єго річи на вічну пам'ять Покійного:

«Приходить раз до покійного Кардинала якийсь унікат — виразно кажу — унікат, і каже: Еміненціо, Ви сушите собі голову над якоюсь згодою. Жаль мені вас, даремні ваші труди. До згоди потреба що найменше двох, а в нашім випадку бракує другої сторони. Не ма Русі! — Коли би Русі не було, каже Кардинал, то ви повинні би єї сотворити, аби була, і то в вашім власнім інтересі. Но такого чуда з вашої сторони, славити Бога, не потрібно. Досить буде оглянути ся наоколо себе, аби переконатися, що Русь, як була, так єсть, так і буде. Єсть отже перша вимога до згоди. Но суть і дальші вимоги. Лучить нас прецінь спільність походженя, не кажу вже по матери Єві, але по матери Славі; лучить нас дальше спільність віри, спільність Церкви, спільність вікової історії, спільність династії, спільність держави Габсбургскої, спільність краю, спільність інтересів краєвих; лучить нас густо-часто спільність родини, а в решті — і спільність гробу. Суть отже і дальші вимоги до згоди, та нема лиш згоди самої. А чому? Бо опустилисьмо, хоть не формально то фактично, ґрунт католицкий! Назад отже на ґрунт католицкий, а згода буде; бо тоді піїде кождий за словами Апостола св. (Рим. 13, 7) і, як каже тойже Апостол, віддасть Suum cuique, віддасть один другому, що єму належить ся, не тільки рівні обовязки, але і рівні права. Коли то не наступить, то не буде згоди; а як не буде згоди, то не буде добра ні нам ні вам. Duobus litigantibus tertius gaudet. А хто є той третій, не потребує вам казати. Скажу вам тільки, що є їх більше як один!

Приходить знов до покійного Кардинала якийсь сторонній сьвященик, тай каже; Еміненціо, все ще зле у вас. Ваше духовенство клонить ся все ще до православія; правда, не так може з взглядів реліґійних, як більше з взглядів матеріальних і національних. — Ні — каже Кардинал, — ані навіть з взглядів матеріальних, а тим менше ще національних. Православе провадить на Буковині до румунізації, а в Галичині запровадило би до латинізації і польонізації. В тій хвили, коли би який аш сьвященик перейшов враз з своїми парафіянами на православіє, стратив би всякі права до католицкого фонду реліґійного, з котрого побирає своє удержанє, а цілий тягар на удержанє сьвященика, церкви і будинків церковних спав би на парафіян. Щоби позбути ся того тягару — ті самі люди, що перейшли нині на православіє, перейшли би завтра на обряд латинський і стались би Поляками, а сьвященик повис би в воздухах, став би ся пастирем без стада. Треба отже бути вариятом або явним ворогом свого народа, щоби пропаговати в Галичині православіє — а таких, славити Бога, у мене нема. Що року візитую дияцезию і перековую ся, що всї мої сьвященики суть сильні вірою і привязанем до Унії сьвятої, а тим служать они, як не мож лучше, і справі національній!

Приходить відтак до покійного Кардинала російський сьвященик, чоловік інтелігентний а навіть досить учений і каже; Еміненціо, переходжу на Унію, і колиби се від мене залежало, запровадив бим Унію в цілій Росії. З одним тільки не годжу ся, а то з осібною літературою малорускою, за котрою Еміненція так дуже обстає. Осібна література малоруска є в виду готової уже літератури общерускої, на котру складали ся і Малоруси, непотрібна а навіть шкідлива. — Ні, каже Кардинал, яко чоловік учений будете чейже знати, що всї три диялекти старорецкі мали свою осібну літературу. А прецінь же то не зашкодило літературі общерускій, но противно єще більше єї скріпило. Ріка є прецінь тим сильніша, чим сильніші суть єї допливи. Видите отже, навіть з вашого становища неможна противити ся розвоєви осібної літератури малорускої. Так само не можна сказати, якоби осібна література малоруска була непотрібна. Питаю ся вас, де повстала нинішня література малоруска? Неправда-ж — там, де домінує язык і література общеруска! Щож з того виходить? Виходить з того, що нарід малоруский не обженє своїх духовних потреб літературою общерускою, а потребує своєї власної осібної літератури, поминувши вже факт, що просвіта і культура має можлива є тільки на тім язиці, яким ті маси говорять. Для того покиньмо вже раз фантазії о небезпечности, яке нікому в сьвітї не грозить, а берім ся натомість обіруч до того, щоби як найскорше сповнили ся слова Христа: *И будет единое стадо и един пастир.*

Приходить знов до бл. п. Кардинала депутація сьвящеників і каже; Еміненціо, нині не досить вже бути самим лише сьвящеником, но треба бути також і патріотом! — Будьте, каже Кардинал, добрими сьвящениками, а будете і добрими патріотами.

Або такий випадок: Приходить до бл. п. Кардинала якийсь єго свояк і каже; Еміненціо, я справив для сельської церкви золотую чашу, та не могу здобути ся на відповідну напись. Хотів бим іменно мати напись, котра би людей зelekтризувала і дала їм директиву для житя. — Напишіть, каже кардинал. Бог і просьвіщенє — сила Ваша єсть. *Блажен народ, єму же Господь єст Бог* (Пс. 32, 12).

Ще важїйший єсть слїдуючий випадок. Приходить до п. Кардинала депутація рускої інтеліґенції і каже; Еміненціо, бють нас і жити нам не дають. Треба доконче щось робити; треба ремостровати, бо як так дальше піїде, то пропадемо без сліду і слух по нас загине. — Бог з вами, братя, каже Кардинал; доки стоїмо при Церкві католицкій і при нашім св. обряді, то волос з голови нам не спаде і жадна сила вража не вдїє нам нічого. Для того кличу до вас, а ви знов закличте до тих, що вас тут післали, словами Апостола: *Братіє, стойте кріпко в вірі. Се єст побіда побідивша мир, віра ваша: віра в Бога, віра в власні свої сили і віра в будучність свого народа.*

Приходить врешті до Кардинала вже перед смертию комісар дїбр митрополічих і каже; Еміненціо, мені видить ся, що треба би в тестаменті увзглядити більше родину. Моя родина, каже Кардинал, то Церков, клир і нарід руский. Треба перше пам'ятати на тих, а аж потому на родину покрови!

Хтось знов закинув раз Кардиналови, що він для свого духовенства занадто поблажливий. — Бог, каже на то Кардинал, прощає і найбільші провини, коли лише грішник покає ся і поправить ся. Не могу і я бути строжшим від самого Судії справедливого. І для мене писані слова: *будите убо милосердні, якоже Отець ваш небесний милосерд єст.* Волю отже грішити поблажливостию, як занадто великою строгостию.

Телеґрами.

Відень, 9. грудня. Послїдне засіданє палати послів перед скликанєм соймів відбуде ся дня 16. грудня; палата панів 17. грудня. Полагодженє угодового закона в парламентарній дорозї є виключене.

Марсилія, 9. грудня. Учений Pressense скликав тут конференцію в справі Драйфуса, на котрій прийшло до бійки. 28 осіб ранено, а багато є арештованих. Збір ухвалив резолюцию в користь Пікарта, з домаганєм покінчити вже раз єго переслідованє.

Брукселя, 9. грудня. Король бельґійський жертвував Іспанії суму 25 мільонів франків в золоті яко цїну купна за острови Канарійські.

